

Khẩu hiệu vận động nên hướng đến khía cạnh tích cực

Võ Tá Hân (Singapore)

Vào những năm đầu tiên sau khi giành được độc lập, có lẽ ít có quốc gia nào trên thế giới lại có nhiều khẩu hiệu chung khắp đường phố bằng Singapore. Cựu Thủ tướng Lý Quang Diệu lúc bấy giờ đã cho phát động rất nhiều phong trào giáo dục dân chúng, giúp cho họ quen với khuôn khổ nếp sống mới. Tuy nhiên, khi thực hiện các chương trình này thì có một chuyện khá thú vị sau đây:

Có một thời gian Chính phủ Singapore phát động một chương trình khuyến dân chúng đừng khạc nhổ bậy. Đi đâu cũng thấy treo đầy các tấm bảng "Đừng khạc nhổ". Nhưng có cái lạ là từ khi phát động chiến dịch này, treo bảng cấm khắp đường phố, thì y như rằng dân chúng lại khạc nhổ bậy nhiều hơn trước! Mãi về sau người ta mới khám phá ra lý do tại sao.

Thông thường, các khẩu hiệu, hay nói chung là lời nói và chữ viết bao giờ cũng gợi nên những hình ảnh trong trí óc con người. Các khẩu hiệu càng "gợi hình", càng mạnh bao nhiêu thì các hình ảnh hiện ra trong trí càng sâu đậm bấy nhiêu, và càng dễ thúc đẩy con người hành động. Khi đưa ra khẩu hiệu thì có hai cách: hoặc để đá phá cái xấu, cái tiêu cực; hoặc để xây dựng cái tốt, cái tích cực... Tuy nhiên, theo các nhà tâm lý học thì tiềm thức con người có một cái lạ là *chỉ ghi nhớ các hình ảnh mà không chú ý đến các hành động nhắc nhở đi kèm.*

Vi lý do đó, khi nghe nhắc tới "Cấm khạc nhổ" thì đầu óc con người chỉ nghĩ đến "khạc nhổ, khạc nhổ" và tự động... chảy nước miếng. Tương tự như vậy, hề nghe "Cấm xả rác" thì trong óc người ta lại hình dung đến một đống rác, và tiềm thức chỉ nhắc đến chữ "rác, rác!" mà thôi. Nếu quý bạn không tin thì tôi xin mạn phép... "Cấm quý bạn không được nghĩ tới một trái xoài tượng xanh, bên cạnh một chén nước mắm đường...". Thử hỏi trong trí của bạn đang nghĩ đến cái gì?

Từ đó trở đi, ngoại trừ những trường hợp cần nhắc nhở đến các hình phạt (như tàng trữ ma túy sẽ bị xử tử, xả rác hoặc hút thuốc lá nơi công cộng sẽ bị phạt 500 đến 1.000 USD v.v...), hầu hết nội dung các khẩu hiệu ở Singapore đều

hướng về khía cạnh xây dựng, tích cực, nhắm đến những mục đích tốt đẹp phải theo, hơn là nhắc đến cái tiêu cực phải tránh. Để kêu gọi giữ gìn thành phố sạch đẹp, người ta minh họa một chú ếch màu xanh lục ngồi trên một chiếc lá bèo, bên trên chỉ ghi hai chữ "Sạch và Xanh". Để nhắc nhở dân Singapore luôn giữ phong cách lịch sự thì chính phủ cho phát động khẩu hiệu "Hãy lịch sự" và ảnh minh họa một chú cọp với nụ cười thân thiện. Và còn bao nhiêu khẩu hiệu khác như "Hãy nói tiếng Quan Thoại", "Hãy đeo dây an toàn khi lái xe", "Hãy giữ gìn Singapore sạch đẹp" v.v...

Trông người lại nghĩ đến ta, trong những lần về công tác ở quê nhà, tôi được thấy rất nhiều khẩu hiệu, từ việc nhắc nhở "đề phòng tai nạn" tại các nhà máy, đến việc "cấm phóng nhanh, vượt ẩu" ngoài đường v.v... Có một chương trình làm tôi để ý đến nhiều nhất là chương trình "Xóa đói, giảm nghèo". Đây quả là một chương trình hết sức cao đẹp! Đọc những bài báo viết về các hành động và nghĩa cử của các cá nhân và đoàn thể giúp đỡ những người kém may mắn, hỗ trợ vốn cho họ làm ăn, vượt qua khó khăn, quả thật hết sức xúc động. Xúc động nhất là thấy rằng tình người vẫn rất đậm đà ở đất nước Việt Nam, so với sự lãnh đạm thờ ơ giữa người và người tại các nước gọi là tiên tiến mà tôi đã từng sống hoặc viếng thăm trong gần 30 năm qua. Cá nhân hay cơ quan nào đó đã có sáng kiến phát động chương trình ấy quả thật đã làm một việc đáng ca ngợi.

Tuy nhiên, qua kinh nghiệm xử người, thiên nghĩ có lẽ giờ đây chúng ta nên thay đổi phương cách hay chăng? Nói chung thì tại các nhà máy, thay vì nhắc nhở công nhân đề phòng "tai nạn", có lẽ nên nhắc đến "an toàn". Về y tế, thay vì hô hào "chống bệnh tật" thì nên khuyến khích "bảo vệ sức khỏe". Về giáo dục, thay vì "chống mù chữ, thất học", thì nên nhắc đến "khuyến học". Về xã hội và kinh tế, thay vì nhắc tới "nghèo đói, chậm tiến", thiên nghĩ chúng ta nên dùng những khẩu hiệu có tác động tích cực như "Giúp nhau làm giàu", "Dân giàu nước mạnh", "Xây dựng đất nước phú cường" v.v... thì có lẽ người được giúp sẽ không có cái mặc cảm nghèo đói, và nói chung, chương trình sẽ mang lại những kết quả tốt hơn chăng? ●